स्वभावादेवक्षीरदधिन्यायेनसर्वोत्पत्तौकृष्यादिर्यत्नःप्रज्ञाकौशलंचानर्थकंस्यादित्याह कृष्यादीत्यादिना ॥ ७ ॥ गदानांरोगाणां अगदस्यऔषधस्य अनुष्ठिताःप्रयोजिताः ॥ ८ ॥ तुल्यलक्षणाःप्रज्ञाधिक्यादैश्वर्याधिक्यभाजः ॥९॥ भूतानांपरंरूपंचिदात्माअवरंमायातदुभयंज्ञानेनधीवृत्त्यैवबाध्याबाध्यरूपयाउपलभ्यतेज्ञायते विद्ययाधीवृत्त्या परागतिर्लयस्थानं ॥१०॥ एवंधीमयौसृष्टिप्रलयावुक्त्वाव्यावहारिकौतावाह विद्वत्प्रशंसार्थं भूतानामिति जरायुजंमनुष्यपश्वादि अंडजंपक्षिसर्पादि उद्भिज्जंतृणवनस्पत्यादि स्वेदजंयूकालिक्षादि ॥११॥ यत्यस्मात्विशेष्यविशेषंकृत्वायाचेष्टासाविशिष्येतविशिष्टंकु

कृष्यादीनीहकर्माणिसस्यसंहरणानिच ॥ प्रज्ञावद्भिःप्रकृष्टानियानासनगृहाणिच ॥ ७ ॥ आक्रीडानांगृहाणांचगदानामगदस्यच ॥ प्रज्ञावंतःप्रयोक्तारो ज्ञानवद्भिरनुष्ठिताः ॥ ८ ॥ प्रज्ञासंयोजयत्यर्थैःप्रज्ञाश्रेयोधिगच्छति ॥राजानोभुंजतेराज्यंप्रज्ञयातुल्यलक्षणाः ॥ ९ ॥ परावरंतुभूतानांज्ञानेनैवोपलभ्यते ॥ विद्ययातातसृष्टानांविद्यैवेहपरागतिः ॥ १० ॥ भूतानांजन्मसर्वेषांविविधानांचतुर्विधं ॥ जरायुजांडजोद्भिज्जस्वेदजंचोपलक्षयेत् ॥ ११ ॥ स्थावरेभ्योविशिष्टानिजंगमान्युपधारयेत् ॥ उपपन्नंहियच्चेष्टाविशिष्येतविशेष्यया ॥ १२ ॥ आहुर्वैबहुपादानिजंगमानिद्वयानितु ॥ बहुपाद्भ्योविशिष्टानिद्विपादानिबहून्यपि ॥ १३ ॥ द्विपदानिद्वयान्याहुःपार्थिवानीतराणिच ॥ पार्थिवानिविशिष्टानितानित्यन्नानिभुंजते ॥ १४ ॥ पार्थिवानिद्वयान्याहुर्मध्यमान्युत्तमानितु ॥ मध्यमानिविशिष्टानिजातिधर्मोपधारणात् ॥ १५ ॥ मध्यमानिद्वयान्याहुर्धर्मज्ञानीतराणिच ॥ धर्मज्ञानिविशिष्टानिकार्याकार्योपधारणात् ॥ १६ ॥ धर्मज्ञानिद्वयान्याहुर्वेदज्ञानीतराणिच ॥ वेदज्ञानिविशिष्टानिवेदोत्थेषुप्रतिष्ठितः ॥ १७ ॥ वेदज्ञानिद्वयान्याहुःप्रवक्तृणीतराणिच ॥ प्रवक्तृणिविशिष्टानिसर्वधर्मोपधारणात् ॥ १८ ॥ विज्ञायंतेहियैर्वेदाःसधर्माःसक्रियाफलाः ॥ सधर्मानिखिलावेदाःप्रवक्तृभ्योविनिःसृताः ॥ १९ ॥ प्रवक्तृणिद्वयान्याहुरात्मज्ञानीतराणिच ॥ आत्मज्ञानिविशिष्टानिजन्माजन्मोपधारणात् ॥ २० ॥ धर्मद्वयंहियोवेदससर्वज्ञःससर्ववित् ॥ सत्यागीसत्यसंकल्पःसत्यःशुचिरथेश्वरः ॥ २१ ॥ ब्रह्मज्ञानप्रतिष्ठंहितंदेवाब्राह्मणंविदुः ॥ शब्दब्रह्मणिनिष्णातंपरेचकृतनिश्चयं ॥ २२ ॥ अंतस्थंचबहिष्ठंचसाधियज्ञाधिदैवतं ॥ ज्ञानान्विताहिपश्यंतितेदेवास्तातेद्विजाः ॥ २३ ॥

र्यात् वृक्षादीनांपूर्वोक्तरीत्यादर्शनादिमत्त्वेपिप्रत्यक्षेणदर्शनादिमंतोजंगमास्ततःश्रेष्ठाइत्यर्थः ॥ १२ ॥ १३ ॥ पार्थिवानिपृथिवीचराणिमानुषाणि इतराणिखेचराणि ॥ १४ ॥ १५ ॥ उत्तमानिनिर्णेतुं मध्यमेष्वेवावांतरतारतम्यमाह मध्यमानीत्यादिनाआत्मज्ञानिविशिष्टानीत्यंतेन ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ धर्मद्वयंप्रवृत्तिनिवृत्तिरूपं ॥ २१ ॥ तत्रापिब्रह्मज्ञानेप्रतिष्ठासमाप्तिर्यस्यनतुप्रवृत्तिधर्मे शब्दब्रह्मणिवेदशास्त्रे ॥ २२ ॥ अंतस्थंपरचित्तस्थं बहिष्ठंव्यवहितादि तेज्ञानान्विताः द्विजाःदेवाश्च अन्येनामब्राह्मणाअसुराश्चेत्यर्थः ॥ २३ ॥

Digitized by Google